

26 מאי 2010

מדיניות השקעה בתוכניות פנסיוניות במצבי אי וודאות

שוק ההון העולמי מצוי במצב של טלטלה וחוסר ודאות ומשבר רודף משבר בשנתיים האחרונות. בארה"ב ובאירופה הגיעו חברות ענק לפשיטת רגל, וגם בשווקי המזרח נרשמו סערות וחוסר יציבות. אם המשבר של 2008 היה משבר של חברות ומוסדות פיננסים בעיקרו וגרר את הבורסות למטה, לאחר מנוחה של כשנה נפתח משבר חדש, המשבר האירופאי בו מדינות עלולות להגיע לפשיטת רגל. כרגע האיחוד האירופאי לאחר התמהמהות מנסה לייצב את האוניה על ידי הזרקת טריליון דולר למטרת ייצוב מדינות אירופה הסורחות שנקראות גם PIGS (פורטוגל, אירלנד, יוון וספרד). ההשפעה לא פוסחת גם על שוק ההון הישראלי. שווי ניירות הערך, שרק לפני חודשים אחדים הרקיע שחקים, נמצא בירידה ומדד המחירים לצרכן מטפס כבר מספר חודשים.

בראיה כללית, חשוב להבין כי מבנה המערכת הבנקאית בארץ שונה מזו שבח"ל, וכי המערכת בארץ חשובה הרבה פחות לשינויים. הירידות האחרונות בשוק הישראלי מבטאות, בין השאר, תגובה פסיכולוגית למצב העולמי ולא בהכרח שינוי כלכלי במצב המשק הישראלי.

יחד עם זאת, בתקופת אי וודאות כזו בעולם, על כל אדם בישראל המחזיק בקופת חסכון פנסיונית כגון תוכנית ביטוח מנהלים, קרן פנסיה, קופת גמל או קרן השתלמות, יש לתת את הדעת לנושא זה ולבחון את רמת הסיכון בתיק הפנסיוני שלו.

תכניות החיסכון הפנסיוניות מחולקות לשלושה סוגים עיקריים, על פי רמות הסיכון שלהן:

1. **רמת סיכון נמוכה** - קופות שהרכב הנכסים שלהן נמצא במסלולי מדד/אג"ח/שקל עם חשיפה מנייתית של אחוזים בודדים.
 2. **רמת סיכון בינונית** - קופות שהרכב הנכסים שלהן חשוף לשוק המניות עד 35%.
 3. **רמת סיכון גבוהה** - קופות שהרכב הנכסים שלהן חשוף לשוק המניות מ- 50% ומעלה.
- בחירת מסלול ההשקעה תלויה בפרמטרים אישיים כמו גיל, יחס אישי לסיכון, יעוד הכסף בקופה ועוד. לכל הגופים הפנסיוניים מסלולי השקעה ברמות סיכון שונות.

עקב שינויים רבים בשוק הפנסיוני בשלושים השנים האחרונות, קיים מגוון של מוצרים פנסיונים ברמות סיכון שונות, חלקם חשופים יותר לשוק ההון וחלקם פחות, כאשר מוצרים ותיקים לרוב אינם מאפשרים בחירה לחוסך, ומוצרים חדשים הפכו משוכללים יותר ומאפשרים בחירה.

להלן הסבר על סוגי המוצרים הפנסיונים השונים הקיימים כיום בשוק:

1. מכשירי חיסכון ללא רגישות לשוק ההון וללא יכולת השפעה של החוסך על מסלול ההשקעה:

I. חוסכי קרנות הפנסיה הוותיקות (כגון מבטחים ותיקה/קרן מקפת הותיקה): עבור רבים מהמבוגרים שבנינו, נפילות בבורסה אינן אמורות להשפיע כלל על החיים כגמלאים. מדובר על אלה שהחלו את חיי העבודה שלהם לפני שנות התשעים ונכנסו לתכניות הפנסיוניות הוותיקות. בקרנות הפנסיה הוותיקות מסלול החיסכון הוא קבוע. לא ניתן להשפיע עליו אך הוא גם אינו משתנה עקב שינויים חיצוניים. תכניות אלה מבוססות על ממוצעי שכר ולא על תשואה של שוק ההון.

II. חוסכי תכניות ביטוחי מנהלים עד ראשית שנות התשעים: גם חוסכים אלו מחוסנים מפני התנדודות בשווקים. בתכניות אלה קיימת תשואה מובטחת, הנשענת על אג"ח מיועדות של ממשלת ישראל.

2. מכשירי חיסכון בעלי רגישות מופחתת לשוק ההון, עם יכולת השפעה של החוסך על מסלול ההשקעה:

חוסכי קרנות פנסיה החדשות (משנת 1995): 30% מהצבירה בתכניות אלה מוגנת ע"י המדינה, באמצעות אג"ח מבטיחות תשואה, ואילו ה-70% הנותרים מצויים במסלולי השקעה חופשיים, לבחירת החוסך. את ההחלטה יש לבצע בעזרת משווקים פנסיוניים מורשים.

3. מכשירי חיסכון בעלי רגישות לשוק ההון, ללא יכולת השפעה של החוסך על מסלול ההשקעה:

ביטוחי מנהלים שנפתחו משנת 1992 ועד 2004: רוב תכניות אלה מבוססות על מסלול השקעה אחד - קרן י'. במסלול זה יש הטבות (מקדמי קצבה מובטחים וטובים) וכל יציאה ממנו (ניוד כספים) פירושה הפסד זכויות. גם אם המסלול אינו מניב תשואה טובה בתקופות מסוימות, השיקול באם לצאת ממנו מורכב ודורש ליווי מקצועי. במידה מסוימת, בעלי פוליסות אלה הם "לקוחות שבויים" בתכנית, ללא יכולת השפעה על מסלול ההשקעה.

4. מכשירי חיסכון בעלי רגישות לשוק ההון, עם יכולת השפעה של החוסך על מסלול ההשקעה:

I. **חוסכים בפוליסות מנהלים שהושקו החל משנת 2004:** בפוליסות ביטוחי מנהלים שהושקו אחרי 2004 יש מסלולי השקעה בדרגות שונות של סיכון, וכל חוסך רשאי לעבור בין מסלולי השקעה השונים ולהעביר את הצבירה הקודמת איתו.

II. **חוסכים בקופות הגמל / קרנות השתלמות:** גם המעבר בין מסלולי השקעה שונים בקופות גמל וקרנות השתלמות אפשרית. עמיתים בקופות גמל/ קרנות השתלמות יכולים להעביר את כספם בין מסלולים לפי רמות סיכון שונות ובמידת הצורך אף להעביר את הקופות בין בתי השקעות שונים.

טבלה מסכמת

מכשיר חיסכון	רגישות	רגישות מופחתת*	ללא רגישות**	אפשרות לשנות מסלול השקעה
קרנות פנסיה ותיקות			+	
ביטוחי מנהלים עד שנת 1990			+	
ביטוחי מנהלים בשנת 1991		+		
קרנות פנסיה חדשות (+1995)		+		+
ביטוחי מנהלים 1992-2003	+			
ביטוחי מנהלים משנת 2004 ואילך	+			+
קרנות השתלמות	+			+
קופות גמל	+			+

* מכשירים אלה זוכים בתשואה מובטחת על חלק מכספי החיסכון (40%-30%), ע"י אג"ח מדינה.

** מכשירים אלה זוכים בתשואה מובטחת על 100% מכספי החיסכון או ששיטת חישוב הזכויות שונה, (שיטת הממוצעים בקרנות הפנסיה).

לאחר איתור סוג המוצר הפנסיוני שברשותך, ובהנחה שקיימת עבורך אפשרות בחירה, יש לשקול האם לעבור למסלול השקעה שונה בהתאם לגילך, העדפתך האישית, ייעוד הכסף ומצב השוק. מומלץ לעשות זאת בליווי מקצועי של מומחי תמורה אשר ישמחו להעניק לך מידע מקיף אודות מגוון המסלולים בקופות השונות.